

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde.

Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: "Omdat ...") dient niet fout te worden gerekend.

Herhaalde fouten dienen als afzonderlijke fouten te worden geteld.

De fouten voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende

afrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.

Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Bij een antwoord op een open vraag waarbij de kandidaat niet hoeft te antwoorden in een volledige zin, wordt niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld, maar de spelling wel. De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee voor antwoorden op deze open vragen beperkt.

Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje).

Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.

- 2 Het is de kandidaat niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximum aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Leren is niet 'dat zoeken we op'

1	B	1
2	C	1
3	A	1
4	C	1
5	B	1
6	maximumscore 3	
	1 < al gegeven > standpunt	
	2 argument	
	3 standpunt	
	4 argument	
	5 argument	
	indien vier functies goed	3
	indien drie functies goed	2
	indien twee functies goed	1
	indien minder dan twee functies goed	0
7	B	1
8	maximumscore 2	
	citaten 2, 3 en 5	
	indien drie goed	2
	indien twee goed	1
	indien een of geen goed	0
9	C	2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- **X** < al gegeven > Leerlingen hebben geen parate kennis meer.

- **Y** Daardoor kunnen ze gebeurtenissen niet meer in een historische tijdlijn plaatsen
of
Daardoor hebben ze geen idee van wat ze niet weten / van wat er nog te ontdekken valt 1

- **Z** Daardoor komt de creativiteit en inventiviteit (bij leerlingen) nooit op gang
of
Daardoor kunnen ze niet zelfstandig nadenken
of
Daardoor weten ze niet wat ze moeten opzoeken 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

11 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Het uit het hoofd leren wordt vervangen door het opzoeken van kennis 1
- Dat is niet verstandig / Dat is een zorgelijke ontwikkeling 1

Maximumlengte van het antwoord: 25 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

12 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Zonder (globale) kennis komen creativiteit en inventiviteit nooit op gang /
Zonder (globale) kennis is inzicht niet mogelijk.

Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Tekst 2 Beetje contrarevolutie kan geen kwaad

13 B 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Mensen zonder *21st century skills* hebben geen (moderne) opzoekvaardigheden, 1
- maar deze mensen beschikken wel over een robuustere basis dan de ik-zoek-het-wel-op-kennis (die nu tot de *21st century skills* behoort) 1

Maximumlengte van het antwoord: 40 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

15 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Deze wetenswaardigheden geven geen overzicht en geen inzicht in verbanden / geen robuuste basis (voor kennis)

Beoordeel de spelling en grammatica.

16 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

	Kennisvergaring uit het begin van de jaren tachtig	21st century skills
Resultaat	1a) overzicht en inzicht in verbanden (regels 22-23) / stevig reservoir parate en ingedaalde kennis (regels 25-26) / robuustere basis (regel 29)	1b) de ik-zoek-het-wel-op-kennis (regel 30) / (zo sprokkel je) allerlei onderscheiden en losse wetenswaardigheden (bij elkaar) (regels 49-51)
Middelen	2a) boeken (regel 11) / de <i>Winkler Prins Encyclopedie</i> (regels 16-17)	2b) elektronische snelweg (regels 45-46) (niet goedrekenen : digitale revolutie) (regels 59-60)
Tempo	3a) Langzaam (regel 24) / traag en tijdrovend (regel 28)	3b) Sneller dan ooit (regel 38)

Opmerking

1 scorepunt toekennen per volledig juist begrippenpaar.

Beoordeel de spelling.

17 D 1

18 D 1

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 1 (bij alinea) 3	
20	maximumscore 1 (bij alinea) 4	
21	C	1
22	C	2
23	B	1
24	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • “(...) (voor zover dat vak dan nog bestaat en niet is opgegaan in een ruim bemeten alfaprofiel)” (regels 82-85) • “Daarbij moet grote nadruk liggen op teamwork en (sociale) vaardigheden” (regels 85-87) <p><i>Beoordeel de spelling.</i></p>	1 1
25	A	2

Overkoepelende vragen bij tekst 1 en tekst 2

26	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: <ul style="list-style-type: none"> • volgens tekst 1: het bezit van feitenkennis / globale kennis • volgens tekst 2: robuuste kennis / ingedaalde kennis / goed concentratievermogen <p><i>Beoordeel de spelling.</i></p>	1 1
27	maximumscore 1 “(Maar ik had in ieder geval die zinsnede om de weg naar Hooft te vinden.)” (regels 43-45) <i>Opmerking</i> <i>Niet goed rekenen: “Een vage herinnering aan een zinsnede in een gedicht van pakweg P.C. Hooft levert binnen luttele seconden het hele gedicht op.” (regels 39-43)</i>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 4

De kern van een goed antwoord is:

- 1 minder nadruk op feitenkennis / uit het hoofd leren / meer nadruk op opzoeken
- 2 meer nadruk op Engelse taalvaardigheid
- 3 een thematische benadering (van geschiedenis en aardrijkskunde)
- 4 aansluiten bij de belangstelling van leerlingen
- 5 op verschillende niveaus examens kunnen afleggen
- 6 meer nadruk op teamwork en (sociale) vaardigheden / minder klassikaal/frontaal lesgeven
- 7 meer aandacht voor persoonlijke en sociale ontwikkeling
- 8 digitalisering van het onderwijs

indien zes van bovenstaande goed	4
indien vijf van bovenstaande goed	3
indien vier van bovenstaande goed	2
indien drie van bovenstaande goed	1
indien twee of minder van bovenstaande goed	0

Beoordeel de spelling.

Tekst 3 Meertalig opvoeden, nog steeds een goed idee?

29 maximumscore 1

Het Nederlandse onderzoek bevestigt (grotendeels) de onderzoeksresultaten die in alinea 2 zijn gepresenteerd.

Ook goed:

Een (niet onbelangrijk) deel van het nieuwe onderzoek leverde niets op.

Beoordeel de spelling en grammatica.

30 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- De oude en nieuwe onderzoeken hebben niet precies hetzelfde gemeten 1
- Eerdere bevindingen waren toevalstreffers 1

Opmerking

Een antwoord is fout als het alleen uit voorbeelden bestaat.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
31	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: <ul style="list-style-type: none"> • Meertaligen blijken verschillend te presteren • afhankelijk van het beroep dat wordt gedaan op één van hun talen of op meerdere talen <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wanneer een meertalige bij een test maar één taal hoeft te gebruiken, • presteert deze relatief slechter dan wanneer een beroep op beide talen wordt gedaan <p><i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	1 1 1 1
32	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • 7 • 8 	1 1
33	maximumscore 1 “De grootste voordelen tref je aan in de fase dat de hersens zich ontwikkelen (...)” (regels 115-117) Ook goed: En uit onderzoek van een collega weet ik dat Friese kinderen vooral hoog scoren als hun Nederlands en Fries ongeveer even goed ontwikkeld zijn.” Houtzager vult aan: “De oudere Friezen scoorden ook het hoogst op flexibiliteit als ze hun leven lang veel geswitcht hadden tussen beide talen.” (regels 124 t/m 132) <i>Beoordeel de spelling.</i>	
34	maximumscore 1 “moeiteloos” (regel 19)	
35	maximumscore 2 De kern van een goed antwoord is: <ul style="list-style-type: none"> • je kunt met meer mensen communiceren • je kunt meer boeken lezen <p><i>Beoordeel de spelling.</i></p>	1 1
36	B	1

Tekst 4 Nee, dames, dit onderzoek vereist talent!

37 maximumscore 1

natuurkunde, computerwetenschappen, economie en filosofie

Opmerking

Alleen als alle vier elementen genoemd worden 1 scorepunt toekennen.

Beoordeel de spelling.

38 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

- Vrouwen hebben het aangeboren talent niet. (zie regels 21-24)
- Vrouwen willen/kunnen niet heel veel uren werken. (zie regels 40-42)
- Vrouwen kunnen niet systematisch denken. (zie regels 42-43)
- Vrouwen zijn niet welkom bij bepaalde wetenschappen. (zie regels 74-76)
- Vrouwen hebben te maken met seksisme of een rationalisatie van het onderbuikgevoel 'we moeten ze niet'. (zie regels 79-83)

Ook goed rekenen:

- De beste sollicitanten zijn mannen. (zie regels 49-52)

indien 5 van bovenstaande 6 elementen goed	3
indien 4 van bovenstaande 6 elementen goed	2
indien 3 van bovenstaande 6 elementen goed	1
indien 2 of minder van bovenstaande 6 elementen goed	0

Beoordeel de spelling.

39 maximumscore 2

< al gegeven > In sommige wetenschappelijke disciplines zijn mannen sterk oververtegenwoordigd.

Vooraf in die disciplines wordt seksdiscriminatie ontkend of gerechtvaardigd / worden seksistische opmerkingen gemaakt.

Daardoor blijven deze wetenschappen mannenwetenschappen / willen vrouwen daar niet werken / verandert er daar niets.

per juist omschreven element 1

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

40 maximumscore 1

“Naarmate vakgebieden selectiever waren, naarmate ze dus een kleiner percentage aannamen van de kandidaten die zich aanmeldden, waren er eerder méér vrouwen.” (regels 52-56)

Beoordeel de spelling.

41 B **2**

Incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik

42 Regeling met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik dienen in totaal maximaal 4 scorepunten in mindering te worden gebracht volgens onderstaande aftrekregeling:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 25 juni.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Ger Groot, Trouw, 3 oktober 2015
tekst 2	Nelleke Noordervliet, Trouw, 10 oktober 2015
tekst 3	Gaston Dorren, Onze Taal, 2016-1
tekst 4	Ellen de Bruin, NRC Handelsblad, 16 januari 2015
tekstfragment 1	www.onderwijs2032.nl
tekstfragment 2	Gaston Dorren, Levende Talen Magazine 2015-7